

W stulecie urodzin Profesora Józefa Skąpskiego

Profesor Józef Skąpski urodził się 15 czerwca 1921 r. w Sance opodal Krzeszowic jako syn jednego z najwybitniejszych adwokatów polskich tego czasu, członka Komisji Kodyfikacyjnej, a także syndyka Polskiej Akademii Umiejętności, Józefa Skąpskiego seniora. Studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego rozpoczęte w tajnym nauczaniu ukończył po wojnie. W 1947 r. Fryderyk Zoll, nestor cywilistów polskich, zaprosił go do współpracy przy przygotowaniu podręczników zunifikowanego prawa cywilnego i zachęcił do podjęcia pracy asystenta w katedrze prof. Kazimierza Przybyłowskiego, wcześniej profesora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Pod jego kierunkiem Józef Skąpski doktoryzował się w 1951 r. W 1953 z przyczyn politycznych usunięty z Uniwersytetu podjął praktykę adwokacką, nie rezygnując jednak z pracy naukowej. Po przełomie październikowym 1956 r. wrócił na Uniwersytet. Otrzymane w 1959 r. stypendium Forda umożliwiło mu roczny pobyt naukowy we Francji. Tam zebrał materiały do rozprawy o autonomii woli w prawie prywatnym międzynarodowym. Rozprawa ta była podstawą habilitacji uzyskanej w 1964 r. W jednej z ogłoszonych recenzji została oceniona jako najlepsze opracowanie tej problematyki w ówczesnej literaturze światowej. Większość poglądów wypowiedzianych w tej pionierskiej rozprawie zachowuje aktualność także współcześnie, gdy autonomia woli stała jednym z najistotniejszych zagadnień prawa prywatnego międzynarodowego.

Tytuł naukowy profesora Józef Skąpski otrzymał w 1975 r. Przez blisko dwadzieścia lat – aż do przejścia na emeryturę w 1991 r. – kierował w Uniwersytecie Jagiellońskim Katedrą Prawa Cywilnego i Międzynarodowego Prywatnego. Był organizatorem i kierownikiem Studium Podyplomowego Wymiaru Sprawiedliwości. W czerwcu 1981 r. przez uczestników II Ogólnopolskiego Forum Prawników został wybrany do składu Społecznej Rady Legislacyjnej Obywatelskiego Centrum Inicjatyw Ustawodawczych NSZZ Solidarność. Wyniesiona z domu rodzinnej niezależność poglądów, uczciwość intelektualna, wysokie wyobrażenie na temat wymagań, jakie należy stawiać w pracy naukowej, krytyczny stosunek do obniżenia standardów akademickich i wielu przejawów ówczesnej rzeczywistości, powodowały, że nie szczędzono mu szykan i przykrości.

W swojej działalności naukowej podejmował tematykę mającą dziś – w zmienionych warunkach – szczególne znaczenie: ujednoczenie prawa, sprzedaż w obrocie krajowym i międzynarodowym, ochrona konsumenta, zabezpieczenie wierzytelności, wpływ zmiany stosunków na zobowiązania, najem i własność lokali... Podkreślał zawsze wartość osiągnięć polskiej myśli prawniczej okresu międzywojennego. Z głębokim szacunkiem wspominał swych mistrzów: Fryderyka Zolla i Kazimierza Przybyłowskiego. Wielki nacisk kładł na potrzebę podtrzymywania związku z współczesną nauką zagraniczną, co wówczas nie było łatwe. Pozostawał w kontakcie z jej najwybitniejszymi przedstawicielami w Austrii, Niemczech, Szwajcarii, Francji, Belgii, Włoszech. Szczególne miejsce w jego dorobku zajmuje cykl wykładów o międzynarodowym prawie zobowiązań, wygłoszony w 1972 r. w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze, dokąd został zaproszony jako jeden z pierwszych w okresie powojennym prawników polskich. Idąc śladami swoich mistrzów, brał czynny udział w pracach nad reformą polskiego prawa cywilnego, podkreślając konieczność jego dostosowania do wymagań współczesności przy rozsądnym wykorzystaniu wzorów i doświadczeń zagranicznych.

Ogromną, niedającą się przecenić rolę odegrał w dziele wskrzeszenia Polskiej Akademii Umiejętności po dziesięcioleciach jej wymuszonej beczynności. Wybrany w dniu 16 listopada 1989 r. na stanowisko sekretarza generalnego z niezwykłą energią i zaangażowaniem dążył do stworzenia organizacyjnych i materialnych podstaw jej działalności. Tam, gdzie w grę wchodziło dobro nauki, nie dopuszczał do jakichkolwiek ustępstw. Z Jego inicjatywy i dzięki Jego głównie wysiłkom powstał w 1992 r. *Kwartalnik Prawa Prywatnego*. Był również organizatorem i pierwszym przewodniczącym reaktywowanej wiosną 1996 r. Komisji Prawniczej PAU i inicjatorem stworzenia kolejnego czasopisma naukowego poświęconego prawu karnemu i naukom penalnym.

W ostatnich latach zmagał się z nękającymi Go chorobami, nie przerywając jednak pracy naukowej, którą prowadził do ostatnich dni życia. Odszedł niespodziewanie, nie wykonawszy wszystkiego, co zamierzał. Spoczął w grobowcu rodzinnym na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Skromnym wyrazem uznania dla Jego osiągnięć była wręczona Mu w grudniu 1994 r. księga pamiątkowa, obejmująca kilkadziesiąt rozpraw dotyczących polskiego i europejskiego prawa prywatnego, napisanych przez uczonych z kraju i zagranicy. Polska Akademia Umiejętności w dwudziestą rocznicę wznowienia działalności oraz Archiwum Nauki PAN i PAU zorganizowały sesję naukową poświęconą Prof. Józefowi Skąpskiemu i Jego ojcu. Materiały tej sesji zostały opublikowane jako tom 22 serii *W służbie nauki* w 2014 r.

W pamięci uczniów i współpracowników Prof. Józef Skąpski pozostał nie tylko jako uczyony wielkiej wiedzy, godny kontynuator najlepszej tradycji krakowskiej i lwowskiej cywilistyki, ale przede wszystkim – jako człowiek ogromnej dobroci i życzliwości.